

Liberský potok v Kačerově

Liberský potok tvoří osu celého katastrálního území Kačerova u Zdobnice. Pramení, podobně jako říčka Kněžná, na stráni hory Pláň (873 m n.m.) v tzv. Šajtavském lese. Na jaře jsou prameny v rašeliništi ve výšce 815 m n.m. na katastru Malé Zdobnice (*obr. 1*) (50.25295N; 16.38695E), což je výše než pramen říčky Kněžné (795 m n.m.) Potok napájí také soustava rašelinišť nad bývalým kačerovským statkem č.p. 2 v tzv. Kačerovských houštinách a přírodní rezervace Kačerovské rašeliniště. Všechna rašeliniště, která napájí potok, se nachází v Chráněné krajinné oblasti Orlické Hory. Liberský potok protéká Kačerovem a Liberkem a asi po deseti kilometrech se vlévá do říčky Kněžné v obci Panská Habrová. Soutok je ve výšce 345 m n.m. těsně u odbočky na Lukavici ze silnice III/31814 (*obr. 2*). Z celkové délky Liberského potoka je v katastru Kačerova u Zdobnice 3,3 km. V délce asi 1,5 km je v hranicích vesnické památkové zóny Kačerov. Potok a větší část území jeho břehů v Kačerově je ve správě Lesů ČR.

*Obr. 1 Pramen Liberského potoka
(50.25295N; 16.38695E)*

*Obr. 2 Soutok Liberského potoka s říčkou
Kněžnou v Panské Habrové u silnice
III/31814*

Liberský potok je zmiňován již v r. 1571 jako "potok Kaczerow" v souvislosti s plavením dřeva. Ve stabilním katastru je v Kačerově veden jako "Michelbach", nejspíše proto, že pramenil na pozemcích statkáře Michela. V horní části svého toku kříží potok lesní cestu starou kamennou propustí (*obr. 3*)

Celkové povodí Liberského potoka je asi 18 km², ale povodí k místu, kde potok opouští Kačerov (530 m n.m.), má velikost pouze necelé 4 km². Tato skutečnost naštěstí vylučuje využití široké horní části údolí Kačerova pro vodní nádrž, kterou by bylo možno přehradit v úzkém údolí potoka směrem k Liberku. Také vzhledem k malému povodí, je v Kačerově nebezpečí záplav zanedbatelné, maximální pozorované vzednutí potoka je pod 30 cm. Průměrný průtok vody v Liberském potoce pod kostelem je na jaře asi 10 l/s, v létě asi 4 l/s.

Potok se asi po jednom kilometru od pramene ve výšce 685 m n.m. rozdvouje a část vody odtéká odbočkou po spádnicí přímo do údolí Kněžné, které je paralelní k údolí Liberského potoka. Posílení vodoteče v horním Kačerově přívodem vody umělou strouhou z hory Pláň je zajímavé historické technické dílo, mající své kořeny minimálně v 16. století. Rozdvojení (bifurkace) toku (50.2453253N, 16.3805756E) (*obr. 4*) je mnohaletým předmětem sporu o množství vody, odtékající tím, kterým směrem, mezi majiteli tří kačerovských nemovitostí. S rozdělením vody je možno manipulovat a historický odtok vody do Kačerova je opakovaně narušován. Strouha, vedená šikmo přes vrstevnice směrem do Kačerova, byla několik posledních let neudržovaná a rozdvojení bylo v posledních letech nefunkční. Liberský potok podle Centrální evidence vodních toků oficiálně začíná až od bifurkace

(<http://eagri.cz/public/web/mze/voda/aplikace/cevt.html>). Odbočka k ev.č. 037 do údolí Kněžné, zalomená v ostrém úhlu od původní strouhy, má nelogicky stejné číslo toku (10390415), jako přítok potoka k bifurkaci. Na mapě ale existuje jasné propojení obou toků, což neopravňuje k poškozování bifurkace a přehrazování přítoku vody do Liberského potoka (10185386). Logické by bylo, kdyby přímý přítok k bifurkaci měl stejné číslo jako Liberský potok. Nelogickým a možná i účelovým očíslováním přišel Liberský potok formálně o své historické prameny na úbočí hory Pláň. Díky jednání jediného vlastníka nemovitosti je opakovaně poškozována jak funkčnost starého technického díla, tak je silně omezen přítok vody pro dva rekreační objekty v horní části Kačerova. Z tohoto důvodu odtéká většina vody od pramenů do údolí Kněžné.

Obr. 3 Původní kamenná propust na lesní cestě nad bifurkací

Obr. 4 Rozdvojení Liberského potoka nad bývalým č.p. 2 po obnově v dubnu 2016. Ve směru šipky by měla část vody téct do Kačerova

Liberský potok teče pod křižovatkou silnice na Rychnov nad Kněžnou se silnicí, která spojuje Uhřínov a Kunčinu Ves (III/31816) (*obr. 5*) a dále v délce asi 150 m umělou strouhou podél silnice III/31814 na Rychnov nad Kněžnou (*obr. 6*). Pak je přes pole veden asi 120 m podzemním potrubím k chalupám ev. č. 039 a 040 (*obr. 7, 8, 9, 10*) k silnici na Kunčinu Ves (III/31816) (*obr. 11*). Bylo by žádoucí, aby Lesy ČR realizovaly plánované odkrytí potoka a břehům daly přírodní charakter i zde. V této části je trasa toku potoka na mapách uváděna chybně.

Obr. 5 Propustek na křižovatce silnic III/31816 a III/31814 v horní části Kačerova u č.p. 074

Obr. 6 Vstup do podzemního potrubí u silnice III/31814 na Rychnov nad Kněžnou

Obr. 7 Výstup potoka z podzemního potrubí nad ev.č. 039

Obr. 8 Vyústění potoka u ev.č. 039

Obr. 9, 10 Ocelové koryto a vyústění potoka u ev.č. 040

Pod pamětní deskou padlým podtéká potok propustkem silnici III/31816 a spojuje se s přítokem od Kačerovského rašeliniště, který je v této části hlavní zdrojnicí vody Liberského potoka (obr. 12). Na obr. 13 je propustek u ev. č. 039, kterým přítéká voda z rezervace Kačerovské rašeliniště.

Obr. 11 Vedení potoka ve strouze podél silnice u desky padlých

Obr. 12 Soutok Liberského potoka (na obrázku zleva) s přítokem z Kačerovského rašeliniště

Dalším významným přítokem je bezejmenný potok, který tvoří jižní hranici Kačerova s katastrálním územím Kunčina Ves. Tento přítok křížuje v jižní části Kačerova cestu podél Liberského potoka brodem z betonových panelů (obr. 14).

Obr. 13 Propustek u ev.č. 032 na přítoku z Kačerovského rašeliniště

Obr. 14 Betonový brod na cestě údolím na levostranném přítoku potoka od Kunčiny Vsi

Na Liberském potoce byly v první polovině minulého století v Kačerově tři rybníky (horní pro tkalcovnu a dva pro mlýny níže). V současné době je napuštěný pouze horní rybník (obr. 15), druhý (pod ev.č. 051) je vypuštěný a je zčásti zavezen odpadem (obr. 16). Tento rybník dříve přiváděl vodu dřevěným náhonem do bývalého mlýna (nyní ev.č. 054). Třetí – dolní rybník (pod ev. č. 064) zanikl. Pod rozvalenou hrází třetího rybníka vytváří potok hluboké koryto (4 m) a nebezpečně podemílá cestu údolím (obr. 17). Z tohoto rybníka byla voda do dolního, již neexistujícího, mlýna přiváděna náhonem po vrstevnici, který je v terénu stále zřejmý. Kaskáda známých pěti Kačerovských rybníků na svahu údolí Kněžné nepatří k povodí Liberského potoka.

Obr. 15 Rybník pro bývalou tkalcovnu (nyní je na jejích základech postavena chata ev.č. 052)

Obr. 16 Vypuštěný rybník pod ev.č. 051 pro bývalý mlýn (nyní ev.č. 054)

Vedle rybníků na Liberském potoce jsou nyní v údolí také dva nové malé rybníčky (u ev.č. 055 a u ev.č. 058 obr. 18). V Kačerově jsou zřejmé na dvou místech kolmo k potoku dva valy, které mohou být pozůstatkem dvou klaus pro plavení dřeva (u nynějšího ev. č. 032 a u ev. č. 056 (obr. 23)).

Obr. 17 Rozvalená hráz bývalého rybníka pod ev.č. 064

Obr. 18 Rybníček na přítoku Liberského potoka z pramenu u chaty ev.č. 058

Na Liberském potoce je v Kačerově pět můstků. Asfaltová silnice III/31816 Uhřínov – Kunčina Ves kříží Liberský potok přes kamenný most (*obr. 19*). Druhým v údolí je původní kamenný klenutý můstek (u ev. č. 053) (*obr. 20*), který, přestože je nyní v nedobrému stavu, je využíván majiteli blízké chalupy pro přejezd motorových vozidel a dopravu materiálu traktorem s vlekem. Třetí je nad cennou původní kamennou propustí pod cestou od silnice III/31816 (*obr. 21*).

Obr. 19 Kamenný silniční most na silnici III/31816

Obr. 20 Klenutý kamenný můstek u ev.č. 053

Obr. 21 Původní kamenná propust na hlavní přístupové cestě do údolí

Obr. 22 Burgetův můstek u ev.č. 056. Násep cesty je možným pozůstatkem klauzy pro plavení dřeva

Čtvrtý (obr. 22) a pátý (obr. 26) patří mezi obnovené dřevěné mostky. Ty jsou z dubových fošen, uložených na původních železných traverzách (kolejnicích) ve zdivu z rovnaniny z neopracovaného kamene.

Na Liberském potoce jsou v Kačerově také čtyři dřevěné lávky (např. obr. 23 a 24). Břehový porost potoka je v Kačerově tvořen hlavně olší lepkavou. Na řadě míst jsou břehy zpevněny vyskládanými neopracovanými kameny (obr. 26).

Od kačerovského kostela sv. Kateřiny sestupuje do údolí Liberského potoka modrá turistická značka (trasa 1849) ze Zdobnice, která dále vede téměř pět kilometrů podél potoka až do Liberka.

Obr. 23 Lávka u ev.č. 066

Obr. 24 Lávka u ev.č. 239

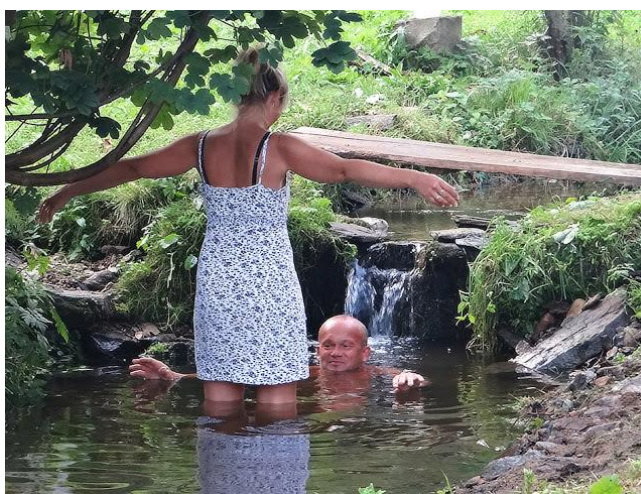
Obr. 25 Příklad původního zpevnění břehů potoka vyskládanými kameny

Obr. 26 Můstek v dolní části Kačerova na cestě údolím před ev.č. 067

Liberský potok je ve své dolní části pod Liberkem až k soutoku s Kněžnou uváděn jako pstruhový rybářský revír Českého rybářského svazu. Horní tok s přítoky je údajně chovný a je zde lov ryb zakázán. Zřejmě proto, dříve tak hojného pstruha obecného potočního těžko v Kačerově uvidíte.

Liberský potok je také častým zdrojem zábavy a osvěžení jak pro děti, tak dospělé (*obr. 27 a 28*). Údržbu břehů potoka v rámci VPZ Kačerov zajišťují dlouhodobě majitelé blízkých objektů.

Obr. 27. a 28. Liberský potok v Kačerově

I pro osoby, kterým je ochrana památek i krajiny zcela cizí, je Liberský potok významnou součástí Kačerova. Svědčí o tom i ironické moudro z opatření obecné povahy MKČR (1/2016) od nejvýkonnějšího bojovníka proti vesnické památkové zóně Kačerov a čelního představitele Spolku Kačerov. Prý: "*Jedinečnost*" Kačerova je, že v horách je "údolí" a na dně teče "potok" jménem Liberský a to do obce Liberk. Tak alespoň v něčem se shodneme, ale těch jedinečností VPZ Kačerov je podstatně víc.

Pavel Novák, září 2018